

ምዕራፍ ሐደ

ስርዓት ዴሞክራሲ

ዕላማታት'ዚ ምዕራፍ፡-

እዚ ምዕራፍ ተምህርኩም ምስ ወዳእኹም፡-

- ሰብአውን ዴሞክራሲያውን መሰላትን ነፃነታትን ዜጋታትን ትግንዘቡ፡፡
- ሓድነትን ፍልልይን ዴሞክራሲያውን ሰብአውን መሰላት ትርድኡ፡፡
- እንታይነትን አድላይነትን ስርዓት ዴሞክራሲ ትፈልጡ፡፡
- ኣብ መንጎ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ዘለዉ ፍልልያት ትርድኡ፡፡
- መሰረታት ዝምድና ወፃኢ ኢትዮጵያ ትፈልጡ፡፡

1.1 ትርጉም ስርዓት ዴሞክራሲ

- ዴሞክራሲ ዝብል ቃል ካብ ቋንቋ ግሪክ ዝተወሰደ ምዃኑ ኣብ 5^ይ ክፍሊ ተምህርኩም ኢኹም፡፡ ንምዃኑ ዴሞክራሲ እንታይ ማለት ከምዝኾነ ትዝክሩዶ? ስርዓት ዴሞክራሲ'ኸ?

ዘረባ ኣይተ ሕሽ

ኣይተ ሕሽ ርእሰ መምህር ቀዳማይ ብርኪ ቤት ትምህርት ሓድነት እዮም፡፡ ሓድነት ካብ ከተማ ሸረ ተበጊሶካ ሑመራ ንምብፃሕ ከባቢ 20 ኪ.ሜ እንትቐርየና እትርከብ ቁሸት እያ፡፡ ትምህርቲ ቀዳማይ ዓመት ምስተጀመረ ኣብ ሰሙኑ ኣይተ ሕሽ ተምሃሮ እታ ቤት ትምህርቲ ብሙሉኡም ኣብ ሜዳ ኩዕሶ እቲ ቤት ትምህርቲ ኣኪቦም እዚ ዝስዕብ ዘረባ ኣስሚያም፡፡

“ዝኸበርኩም ተምሃሮ! ኣቐዲመ እንኳኑ ኩላትና ናብዚ ሓድሽ ዓመት ኣብፀሓና ይብል፡፡ ትምህርቲ እዚ ሓድሽ ዘመን ንምጅማር ብምብቃዕና እንኳኑ ደስ በለና፡፡ እዚ ዓመት ፍልይን ዘዕግብ ውዕኢት እንመዝግበሉን ከምዝኸውን ዕኩዕ እምነት

አለኒ። አብዚ ዘበን ትምህርቲ ንምፍፃም ካብ ዝሓንጸፀናዮም ትልምታት ድማ ሓደ ክልተ ክነግረኩም። ዕላማ እዚ ኣኽኹባውን እዚ እዩ።

1. ኣብ ወርሒ ሓንቲ መዓልቲ ናይዚ ቤት ትምህርቲ መዓልቲ ዕሬት ንክኸውን። ተምሃሮ 6^ይ ክፍሊ ሽቓቕ፣ ተምሃሮ 5^ይ ክፍሊ ቢሮታትን መምሃሪ ክፍልታትን ፣ ካብ 1^ይ-4^ይ ክፍሊ ዘለዉ ተምሃሮ ድማ ቀፅሪ እቲ ቤት ትምህርቲ ብሓፈሻ ንክፅርዩ፣ እቲ መዓልቲ ድማ ፕሮግራም ትምህርቲ ንክይትጻፍ ቀዳም ክኸውን።
2. እዚ ስራሕ ተምሃሮ ንክመርሑዎን ከተሓባብሩን ድማ እዞም ዝስዕቡ ተምሃሮ መዲባ ኣለኹ። ንተምሃሮ 6^ይ ክፍሊ ተምሃራይ ሳልሕ፣ ንተምሃሮ 5^ይ ክፍሊ ተምሃራት በሪሃ ካብ 1^ይ-4^ይ ክፍሊ ንዘለዉ ተምሃሮ ድማ ተምሃራይ ሰዓሪ መዲባ ኣለኹ።”

እቶም ተምሃሮ ፅን ኢሎም ከዳምዕዎን ብኣግራሞት ክረኢዎን ምስፀንሑ ኣብ መወዳእታ ምዕጉምን ጀሚሮም። ኣይተ ሕሽ “እንታይ ኮይንኩም? ፀገም ኣሎ ድዩ?” ብምባል ሓተቲ። ኣብረሀት ድማ “መምህር! ተምሃሮ ባዕልና ከይተ መያየጥናሉ በይኖም ከመይ ገይሮም ተወክልቲ መዲባምልና? ሎሚ ብፍቓድን ድሌትን ሓደ ሰብ እንምራሕን እንመሓደርን ክንኮን ኣይግባእን። ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ብናይ ትምህርቲ ስነ-ዜጋን ስነ-ምግባርን መምህርና ከምዚ ዓይነት ኣሰራርሓ ዴሞክራሲያዊ ከምዘይኮነ ተገሊፁልና ነይሩ። ኣብ ስርዓት ዴሞክራሲ ዝኾነ ነገር ቅድሚ ምውሳኔን ቅድሚ ምፍፃሙን እቲ ጉዳይ ዝምልከቶም ሰባት ብሓባር ኮይኖም ክመያየጥሉ፣ ክመኻኸርሉን ሓሳብ ክለዋወጡሉን ከምዝግባእ ተማሃርና ኢና። ስለዚ ንሕና’ ተምሃሮ እዚ ቤት ትምህርቲውን ኣብዝምልከትና ጉዳይ ክንመያየጥሉን ክንማኸረሉን እንትግባእ ብባዕሎም ጥራሕ ምውሳኔ ኣግባብ ኣይኮነን። ቀዳምን ሰንበትን ተምሃሮ ካልኦት ስራሕትን ሓላፍነታትን እንተሃለውዎም ክ?” ኢላ እናተዛረበት እንተላ ተምሃሮ ብድሙቕን ዘየቋርፅን ጣቕዒት ኣድናቕቶም ገለፁላ።

አይተ ሕሽ ስምዒት ሓጎስን ፍሽኽታን አብገዖም እናተነበበ ተምሃሮ ሓደ ግዘ ፅን ኢሎም ንኸዳምፅዎም ሓተቱ። እቶም ተምሃሮውን ዘረባ በሪሃ ንአይተ ሕሽ ከናድዶም ከምዝኸእል ገሚቶምኳ እንተነበሩ ብኣንጻሩ ምሕጻሶም ምስረአዩ ገረሞም። አይተ ሕሽ ነቶም ተምሃሮ ብሓፈሻ፣ ብፍላይ ድማ ንበሪሃ ዘለዎም ናእዳ ገሊዖም። "በቃ! እቲ ዝድለ እዙይ እዩ። ኣነውን ትምህርቲ ስነ-ዜጋን ስነ-ምግባርን ክሳብ ክንደይ ይትግበር ኣሎ? እቲ ተምሃራይ ክሳብ ክንደይ ተረዲኡዎ ኣሎ? ንዝብሉ ሕቶታት ንምርዳእ እዩ ነይሩ'ሞ ኣሕጉስኩምኒ ኢኹም። ብሓሳብኩም ዓጊብ ኣለኹ። ብዛዕባ ዴሞክራሲን ስርዓት ዴሞክራሲን ብዝግባእ ከምዝተረዳእኹም ተረዲኦ ኣለኹ። በዙይ ቀፅሉ! በርትዑ።" ብምባል ኣኬበኦም ዛዚሞም።

መልመዲ - 1

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ተመያየጡሎም፡፡

1. ካብቲ ምንባብ ዴሞክራሲን ስርዓት ዴሞክራሲን እንታይ ከምዝኾኑ ተረዲእኹም ዶ?
2. ኣብ ሓፈሻዊ ከይዲ እቲ ምይይጥ ስርዓት ዴሞክራሲ ብኸመይ ከምዝተንፀባረቐ ተመያየጡ።
3. አይተ ሕሽ ዝገበርዎ ናይ መወዳእታ መፅዕዊ ዘረባ ግቡእን ልክዕን ዶ ነይሩ? ንምንታይ?
4. ውሳኔታት አይተ ሕሽ ብመንፅር ስርዓት ዴሞክራሲ ግቡኣት ድዮም ወይስ አይኮኑን? ንምንታይ? ተመያየጡ።

ዴሞክራሲ ዝብል ቃል ስልጣን ወይ ምምሕዳር ናይ ህዝቢ ዝኾነሉን ብፍቓድን ድሌትን ህዝቢ ዝተመስረተ መንግስቲ ዘለዎ ስርዓት ማለት እዩ። ኣብ ስርዓት ዴሞክራሲ እቲ ህዝቢ ዝመርሕዎን ዘመሓድርዎን ብድሌቱ ይመርፅ፣ ብዝ መረፀ መራሒ ይመሓደር፣ ብዴሞክራሲያዊ ኣገባብ ዝመረፀ መራሒ እንተዘይ ተሰማሚዖም ድማ ነቲ መራሒኡ ካብ ስልጣን ከውርድ ይኸእል።

ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ሰላምን ምዕባለን ዝረጋገፀሉ፣ ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ዝምስረትን ንረብሓ ህዝቢ ቀዳምነት ዝህብን ስርዓት እዩ። ኣብ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ሰባት መነባብርኦም ዝመርሑ፣ ፀገሞም ዝፈትሑን ውሳኔታት ዝውስኑን ብምይይጥ፣ ብምምኽኻርን ኣሳብ ንኣሳብ ብምልውዋጥን እዩ።

ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ኣብቲ ዝለዓለ ስልጣን መንግስቲ ህዝቢ ባዕሉ ወክልቱ መሪፁ ዘቕምጠሉ ስርዓት እዩ። ሰበ ስልጣንውን ካብ ሕጊ ወፃኢ ዝኾኑ ተግባራት ዝፍፁሙ እንተኾይኖም ካብ ስልጣኖም ብምውራድ ከክንድኦም ካልኦት መሪፁ ኣላፍነት ኣብዘለዎ ቦታ ምቕማጥ ዝከኣለሉ ስርዓት እዩ።

መልመዲ - 2

ኣብዚ ዝስዕብ ሕቶ ተመያየጡ።

1. ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ብንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ዝምስረት ንረብሓ ህዝቢ ቀዳምነት ዝህብን ስርዓት እዩ እንትብሃል እንታይ ማለት እዩ?

1.1.1 ኣድላይነት ስርዓት ዴሞክራሲ

- ስርዓት ዴሞክራሲ ኣድላይን ጠቓምን እዩ ንብል ንምንታይ እዩ?

ሃገርና ኢትዮጵያ ካብ ካልኦት ሃገራት ብዝተፈለየ ኩነት ብዙሓት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዝርከቡላ ሃገር እያ። ስለዚ ስርዓት ዴሞክራሲ ብፍላይ ንኢትዮጵያ ኣዝዩ ኣድላይ እዩ። ናይዚ ምኽንያታት ድማ፦

1. ማዕርነትን ረብሓን ኩሎም ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ክኸበር ይገብር። ካብ ኣድልዎ ነፃ ዝኾነ ፍትሓዊ ኣሰራርሓ ብምዕሳል ድማ ንኹሎም ማዕረ ገይሩ ብምርኣይ መሰሎምን ረብሐኦምን ንኸሕሎ ይገብር። ኣብ ሃገርና ኢትዮጵያ ኣብዚ እዋን ስርዓት ዴሞክራሲ እናተሃነፀ ብምኳኑ ቋንቋ፣ ታሪኽን ባህልን ብሄራት፣ ብሄረሰባትን

ህዝብታትን ተኸቢሩ አሎ። ህዝብታት ብቋንቋኦም ናይ ምጥቃም መሰሎም ምኽባሩ ሓደ መሰረታዊ መሰል ማዕርነቶምን ማዕረ ተረባሕነቶምን ተግባራዊ ምኻኑ የርኢ።

2. ስርዓት ዴሞክራሲ ብፍላይ ንኢትዮጵያ አዝዩ አድላዩ ዝኸነሉ ካለኢ ምኽንያት እዞም ዝተፈላለዩ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ከምኡውን። ሃይማኖታት አብ ዙርያ ሓባራዊ ዕላማ ፍልልዮም አከአኢሎም ተሰማሚያም ምንባር ንክኸእሉ ስለዝሕግዝ እዩ።

መልመዲ - 3

አብዚ ዝሰዕብ ሕቶ ብጉጅለ ተመቓቓልኩም ተመያየጡሉ።

1. ስርዓት ዴሞክራሲ ብፍላይ ንሃገርና ኢትዮጵያ አዝዩ አድዩ እዩ ዝተብሃለሉ ምኽንያት እንታይ እዩ?

1.1.2 መግለፅታት ስርዓት ዴሞክራሲ

- አብ ክፍልኹም ዴሞክራሲያዊ አሰራርሓ አሎዩ? እንተሃ ልዩ መግለጺኡ እንታይ እዩ?
- ፍልልያት ሓሳብ ምቕባል እንታይ ማለት እዩ?
- ፍልልያት ሓሳብ አከአኢልካ ሓቢርካ ምንባር እንታይ ማለት እዩ?

ፍልልያት ሓሳብ ምስዘለኩምን ምስ ዘይትረዳድእሉን ሓደ መማህርትኹም ዝህልወኩም ርክብ ብዝምልከት እዞም ዝሰዕቡ ሕቶታት እንተዝቐርበልኩም መልስኹም እንታይ ምኾነ? ሕጉሳት እንተኾይንኩም አብ ትሕቲ “ሕጉስ እዩ” ዝብል፣ ሕጉሳት እንተዘይኮይንኩም ድማ አብ ትሕቲ “ሕጉስ ኣይኮይንኩ” ዝብል ናይ “√” ምልክት ግበሩ።

		ሕገ-ስ እየ	ሕገ-ስ አይኮንኩን
ሀ	ሓለቃ ክፍለ ክትኾን/ክትኾኒ እንተዝግበር		
ለ	ዕዮ ክፍለ ዕምዲ ኮይንኩም ክትሰርሑ እንተዝግበር		
ሐ	አብ ፅሬት ክፍለ ምስካሊእ ሰብ ብሓባር ክትሰርሑ/ሑ እንተተመዲብካ/ኪ		
መ	አብ ሓደ ወንበር ጎኒ ንጎኒ ንኸትቅመጥ/ጠ እንተዝግበር		
ረ	አባል ሓደ ክለብ እንተትኾኑሞ ንስኻ/ኸ ናይቲ ክለብ መራሒ/ት እንተትኾን/ኒ		
ሰ	ጉጅለ ዕዮ እንተዝወሃበካ/ኪ እሞ ንሱ/ ንሳ ናይቲ ጉጅለ መራሒ/ት ክኸውን/ ክትኸውን እንተዝግበር		

ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ዝግለፀሎም ብዙሓት ባህርያት አለው። ካብዚአቶም ውሽጢ እቶም ቀንዲ እዞም ዝስዕቡ እዮም።

ሀ. ምህላው ተሳትፎ ህዝቢ፣

አብ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ህዝብታት አብ ዝተፈላለዩ ጉዳያት ይሳተፉ እዮም። ተሳትፎ እንትበሃል ህዝብታት ንፃርሶም ሕፁያት ተመረፅቲ ገይሮም ብምቕራብ፣ ወይ ድማ አብ እዋን መረፃ አብ ፍልጠን አብ ግንዛብን ተደራኾም ይሰርሐለይ እዩ ኢሎም ዝአምንሉ ውልቀሰብ ብምምራፅ ክኾን ይኸእል። አብ ጉዳይ ከባቢ አብ ዝዝተዩ አኽባታትን አብ ዝተፈላለዩ ህዝባዊ ማሕበራትን አባል ብምኃን ምስታፍ ይከአል። መንግስቲ ዘውፅኦም መምርሕታት ብምግምጋም አብ ግብሪ ምውዓልን ዝመሓየሽሉ መንገዲ ንኸህሉ ፃዕሪ ብምግባርን ምስታፍ ክኾን ይኸእል።

ለ. ምኽባር ማዕርነት ህዝብታት፡

አብ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ማዕርነት ህዝብታት ይኸበርዮ፡፡ ዝኾነ ሰብ ብዘርእ፣ ብሃይማኖት፣ ብደታን ብዝመሳሰሉን ምኽንያታት ፍልልይ ከይተገበረሉ ማዕረ መሰልን ዕድልን ኣለዎ፡፡ አብ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ህዝብታት ማዕረጎም ጥራሕ እንተይኮነስ እዚ ማዕርነቶም ዝግለጹሎም ጭቡጣት መንገድታት ኣለዉዮም፡፡ ህዝብታት አብ ሃገሮም አብ ምምራፅ ይኹን ክምረፁ አብ ምኽኣል ናይ ምስታፍ መሰል ማዕርነት ኣለዎም፡፡ አብ ቅድሚ ሕግውን ብማዕረ ዓይኒ ናይ ምርኣይ መሰል ኣለዎም፡፡

ሐ. ምህላው ባህሊ ምክእኣል

አብ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ዝነበሩ ህዝብታት አብ መንጎኦም ናይ ሳልቋንቋ፣ ሃይማኖት፣ ብሄርን ብሄረሰብን ከምኡውን ናይ ካልኣት ባህላዊ መለለዪታት ፍልልያት ምህላዎም ዕቡቕ ምኻኑ ይኣምኑ፡፡ ፍልልያት ሓሳብ ምህላዎም ዘይተርፍን ጠቓምን ምኻኑ ኣሚኖም ብፀጋ ይቕበሉ፡፡ ስለዚ አብ ውሽጢ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ዝነበሩ ህዝብታት ፍልልዮም ከምዘሎ ኮይኑ ነንባዕሎም ተኸኣኢሎም ምንባር ባህሎም ይገብርዎ፡፡ ፍልልያት ሓሳብ ምቕባል ይኹን ፍልልያት ሓሳብ ኣከኣኢልካ ሓበርካ ምንባር መሰረታዊ ባህርይ መስርሕ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት እዮም፡፡

ፍልልያት ሓሳብ ምቕባል፡- ማለት ሰባት ብዘርእ፣ ብቋንቋ፣ ብሃይማኖት፣ ብመልክዕን ብዝመሳሰሉን ፍልልያት ከምዘለውዎም ኩሉ ብሓሳብውን ፍልልያት ክህልዎም ከምዝኸእል ምእማን እዩ። ምቕባል ፍልልያት ሓሳብ ፍልልያትምህላዎም አሚንካ ካብ ምቕባል ሓሊፉ እቲ ሓደ ንናይቲ ካልእ ሓሳብ ምክባርውን ይሓውስ እዩ።

ፍልልያት ሓሳብ አከአኢልካ ሓቢርካ ምንባር፡- ማለት ዘይንአምነሉ ይኹን ዘይንስማምዐሉ'ውን እንተኾነ ካልኦት ዕቡቕ ዝመሰሎም ሓሳብ ምቕራብ መሰሎም ምኒኑ ምርዳእን ብትዕግስትን ብኸብርን ምድማፅ ምክኣል እዩ። ካብዚ'ውን ሓሊፉ እንተተኸኢሉ ሓሳብ ምስ ሓሳብ ተኸቲፅካ ፍልልያት ንምእላይ ብሰላማዊ መንገዲ ምምይያጥን ምክታዕን፣ ፍልልይ ምእላይ እንተዘይተኸኢሉ ድማ እቲ ፍልልይ ከምዘሎ ተቐቢልካ ብሰላም ሓቢርካ ምንባር ምክኣል ማለት እዩ።

መልመዲ - 4

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. መግለፅታት ዴሞክራሲያዊ ስርዓት እዮም ካብ ዝብሃሉ ክልተ ጥቕሱ?
2. ፍልልያት ብምክእኣል ሓቢርካ ምንባር እንታይ ረብሓ አለዎ?
3. ፍልልያት ሓሳብ ምቕባል ይኹን እቶም ፍልልያት ሓሳብ አከአኢልካ ሓቢርካ ምንባር መስርሕ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት እዩ እንትብሃል እንታይ ማለት እዩ?

1.2 ሰብአውን ዴሞክራሲያውን መሰላት

1.2.1 ሓድነትን ፍልልይን ሰብአውን ዴሞክራሲያውን መሰላት

- ሰብአዊ መሰላት ተባሂሎም ካብ ዝፍለጡ ሰለስተ ሓብሩ፡፡
- ዴሞክራሲያዊ መሰላት ተባሂሎም ካብ ዝፍለጡ ሰለስተ ሓብሩ፡፡

ሰብአዊ መሰላት ደቂ ሰብ ብምሉኡም ሰብ ኮይኖም ብምፍጣሮም ወይ ሰባት ብምኽኖምን ጥራሕ ዝረኽቡዎም ተፈጥሮአዊ መሰላት እዮም። ሰብአዊ መሰላት ተባሂሎም ካብ ዝፍለጡ መሰል ብሂወት ምንባር፣ መሰል ድሕንነት ኣካል፣ ከምኡ'ውን መሰል ነፃነት እቶም ቀንዲ እዮም።

ዴሞክራሲያዊ መሰላት ኣብ ስርዓት ዴሞክራሲ ዝመሓደሩ ህዝብታት ኣባላት እቲ ስርዓት ብምኽኖም ዝረኽቡዎም መሰላት እዮም። ዴሞክራሲያዊ መሰላት ሰባት ኣብዝነብሩሉ ሃገርን ሕብረተሰብን ውሽጢ ኣብ ዝኾነ ጉዳይ ንምስታፍ ዘኸእልዎም መሰላት እዮም። ዴሞክራሲያዊ መሰላት ተባሂሎም ካብ ዝፍለጡ'ውን መሰል ሓሳብካ ብነፃ ምግላፅ፣ መሰል ምውዳብን ሰላማዊ ሰልፊ ምክያድን፣ ከምኡ'ውን መሰል ምምራፅን ክትምረፅ ምኸእልን እቶም ቀንዲ እዮም።

ሰብአውን ዴሞክራሲያውን መሰላት ተመሳሳልነትን ፍልልይን ኣለዎም። ክልቲኦም ንደቂ ሰባት ኣድለይትን መሰረታውን መሰላት ምኽኖም ተመሳሰልቲ እዮም የብሎም። ሰብአውን ዴሞክራሲያውን መሰላት ዘፈላልዮም ድማ ፍልፍሎም'ዮ። እዚ'ውን ሰብአዊ መሰላት ሰብ፣ ሰብ ስለዝኾነ ተኸቢሩ ንኸነብር ክኸበርሉን ክሕለውሉን ዝግብኡ ብተፈጥሮ ዝረኽቦም መሰላት እዮም። ዴሞክራሲያዊ መሰላት ድማ ዝኾነ ሰብ ንዝአምነሉ ኣረኣጺያ ብሰላማዊ መንገዲ ንኸሰጉም ክኸበርሉን ክሕለውሉን ዝግብኡ ካብቲ ስርዓት ዝረኽቦም መሰላት'ዮም።

ዝኾነ ሰብ ተረብሓይ መሰሉ ዝኸውን መሰል ካልኣት ክሳብ ዘይተዳፍአ ጥራሕ እዩ።

መልመዲ - 5

እዞም ዝስዕቡ ዓይነት መሰላት ሰብአዊ እንተኾይኖም “ሰብአዊ መሰል” ዲሞክራሲያዊ እንተኾይኖም ድማ “ዲሞክራሲያዊ መሰል” ኣብ ዝብል ሰዳቕ “✓” ምልክት ግበሩ፡፡

	ዓይነታት መሰል	ሰብአዊ መሰል	ዲሞክራሲያዊ መሰል
1	መሰል ድሕነት ኣካል		
2	መሰል ምውዳብ		
3	መሰል ምእካብ		
4	ናይ ውልቕኻ ሃይማኖት ነፃ ኮይንካ ናይ ምስጋም መሰል		
5	መሰል ምምራፅን ክትምረፅ ምኽኣልን		
6	መሰል ብህይወት ምንባር		

ተምሃራይ በየነን መምህር ገ/ሚካኤልን

በየነ ዝተብሃለ ተምሃራይ 6ይ ክፍለ ንግሆ ተምሃሮ ናብ ክፍለ ቅድሚ ምእታዎም ኣብ ዝተኻየደ ስነ ስርዓት ሰልፊ ሰንደቕ ዕላማ ኣመራርሓ ቤት ትምህርቶም እናተበላሸወ ምኻዱ፣ ብፍላይ ሰብአውን ዲሞክራሲያውን መሰላት ተምሃሮ እናተረገፁ ከምዝኾኑን ካልኣት ብርክት ዝበሉ ፀገማት ምምሕዳር ከምዘለውን እናገለፀ እንከሎ ሓላፊ ዩኒት ፈረቓ ዝኾነ መምህር ገ/ሚካኤል ናብቲ ሰልፊ መላኦም፡፡ እንታይ ትገብር ኣለኻ? ብምባል ድማ ንበየነ ሓቲቶምዎ፡፡ በየነ “ዘረባ እናገበርኩ እየ” ብምባል መለሱሎም፡፡ “ናይ ምንታይ ዘረባ?” ኢሎም ሓተትዎ መምህር ገ/ሚካኤል፡፡ ”ናይ ዝኾነ እንተኾነ እንታይ ኣእትዩኩም? ዝደለኹዎ ንኸዛረብ ዲሞክራሲያዊ መሰለይ እየ?” በሎም፡፡ መምህር ገ/ሚካኤል ብመልሲ በየነ ስለዝተናደዱ ብዕፍዒትን ርግሒትን እናዘበጡ ናብ ቢሮ ሒዞምዎ ከዱ፡፡ ናብ ቢሮ ኣእትዩም ነቲ ማዕዖ ብምቕላፍ ድማ ብሓለንጊ ገረፍዎ፡፡

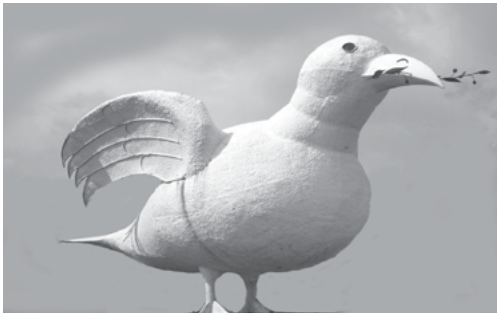

መልመዲ - 6

ብመሰረት እቲ ምንባብ ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ

1. በዩን ዝገበር ዘረባ ግቡእ ድዩ ኣይኮነን? ንምንታይ?
2. መምህር ገብረሚካኤል ንበዩን ምውቅያም ግቡእ ድዩ ኣይኮነን? ንምንታይ?
3. በዩንን መምህር ገብረሚካኤልን ምዋሃስ መሰል ፈጻሞም'ዮም። ዝተግሃሱ መሰላት ኣየኖት መሰላት እዮም?
4. በዩን ኮነ መምህር ገብረሚካኤል መሰል ንዘይምግሃስ እንታይ ክገብሩ ነይርዎም?

1.2.2 ኣድላይነት ምኽባር ሰብኣውን ዴሞክራሲያውን መሰላት

ስእሲ 1.1 ረብሓታት ሰብኣውን ዴሞክራሲያውን መሰላት

- ሕድ ሕድ ስእሊ እንታይ መልእኽቲ የሕልፍ?
- ነዞም ስእልታት መሰረት ብምግባር ሰብአውን ዴሞክራሲያውን መሰላት ንደቂ ሰብ ዝህብዎ ረብሓ ዘርዝሩ።

ናይ ኩሉ ሰብ ዝዓበየ ትምኒት ግፍዕን ወፅዓን ዘይብሉ፣ ካብ ፀገምን ፍርሕን ነፃ ኣብ ዝኾነ ዓለም ምንባር እዩ። እቲ ዝለዓለ ትምኒቱ ሰላም፣ ፍትሕን ማዕርነትን ዓሲሎም ምርኣይ እዩ።

ስለዚ ሰባት ግፍዕን ወፅዓን ንምጥፋእ ዓመፅ፣ ሓይልን ህውከትን ናይ መወዳእታ መማረፂ ገይሮም ከይወስዱ ሰብአውን ዴሞክራሲያውን መሰላት ብኣግባቡ ክኸበሩ ምግባር ኣድላዩ እዩ። ሰብአውን ዴሞክራሲያውን መሰላት ተኸቢሮም ማለት ወደሰብ እቲ ዝምነዮ ሰላም፣ ፍትሕን ማዕርነትን ረኺቡ ማለት እዩ።

ፍትሒ ዘህብዎን ኣድልዎ ዝፍፀምን ሕማቕ ኣመራርሓ ኣብ ዘጋጥመሉ ግዘ ብነፃነትን ብግልፅን ተቓውሞኻ ምስማዕን ዘይሰማምዐኻ ኣመራርሓን ስርዓትን ንኸእለ ወይ ንኸዕረ ምግባርን ይክኣል። ሰብአውን ዴሞክራሲያውን መሰላት ኣዝዮም ኣድለይቲ መሰላት እዮም። ምኽንያቱ፦

- ብሰላም ንምንባር
- ዝኾነ ስራሕ ብሰላም ንምፍፃም
- ካብ ኣድልዎን ወፅዓን ነፃ ኮይኑ ኣብ ትሕቲ ማዕርነትን ፍትሓዊ ምምሕዳርን፣ ንኸነብር ይሕግዝዎ።

መልመዲ - 7

ኣብዚ ዝስዕብ ሕቶ ተመያየጡ።

ሰብአውን ዴሞክራሲያውን መሰላት ንደቂ ሰብ ኣዝዮም ኣድለይቲ ዝኾኑ መሰረታዊ መሰላትዮም ዝበሃል ንምታይ እዩ? (ኣብ ውሽጢ ክፍልን ኣብ ውሽጢ ቤት ትምህርትን ምስ መሓዙትኩም ኮነ ምስ መምህራንኩም፣ ከምኡውን ምስ ካልኦት ሰራሕተኛታት ቤት ትምህርትኹም ዝህልወኩም ርክብ መሰረት ብምግባር መልሱ።)

1.3 ኣብ መንጎ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ዝረኣዩ ፍልልያት

ሰእሊ 1.2 ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ

- ካብቲ ሰእሊ እንታይ ተረዲእኹም?
- ኢትዮጵያ ናይ ብዙሓት ቋንቋታት፣ ብሄራትን ብሄረሰባትን ሙዝየም እያ እንትብሃል እንታይ ማለት እዩ?
- ብሄራት፣ ብሄረሰባትን፣ህዝብታትን ኢትዮጵያ ዘለዎም ፍልልይ ዘርዝሩ።
- ኣብ ውሽጢ ክፍልኹም መሰል ኣባላት ዝተፈላለዩ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ከምኡውን ተኸተልቲ ዝተፈላለዩ ሃይማኖታት ምኽባር እንታይ ረብሓ ኣለዎ?

ኢትዮጵያ ልዕሊ 80 ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዝነበሩላ ሃገር እያ። እዞም ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ነናይ ባዕሎም መለለይታት ኣለዎም። ሕድ ሕድ ብሄረሰብ ናይ ዓርሰይ ኢሉ ዝኾርዐሉ ቋንቋ፣ ሃይማኖትን ካልኣት መግለፅታትን ባህልን ኣለዎ። እቶም ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ተሓዋዊሶም ብሓድነት ዝነበሩላ ሃገር ብምጅና ሙዝየም ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዝብል ስም ክትረክብ ኣኸኢሉዎዩ። እዚውን ንዜጋታታ ኩርዓትዮ። ስለዚ እዚ ተፈጥሮ ዝዓደለና ፍሉይ ፀጋ ሓብሒብና ክነፅንሖ ይግባእ። እዚ ፍሉይ ፀጋ ሓብሒብካ

ንምዕናሕ ኩላትና ኣብ መንጎና ሓድነትን ፍቕርን ንክዓስል ክንፅዕር ኣለና። ባእስን ግርጭትን ንክይፍጠር ምትሕልላይን ምክእኣልን ዕለታዊ ልማድናን ተግባርናን ክንገብሮ ይግባእ።

ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ኣብ ውሽጢ ፍልልይ ሓድነት ምህላዉ ብዝግባእ ተረዲኦምዮም። ስለዝኾነ ድማ ኣብ ምፍቕቓድን ኣብ ዓርሰ ድሌትን ተደሪኾም ሓደ ፌዴራላዊ ስርዓት መስሪቶም ኣለዉ። ካብዚ ሓሊፎም ቀፃልነት ዘለዎ ሰላምን ምርግጋእን ዝዓሰላ፣ ብምጣነ ሃፍታ ዝማዕበለትን ስርዓት ዴሞክራሲ ዝማዕበለላን ኢትዮጵያ ንምህናፅ ኢድ ንኢድ ተተሓሒዞም ኣብ ጎደና ልምዓት ንቕድሚት እናሰጎሙ ይርከቡ። ፌዴራላውን ዴሞክራሲያውን ስርዓት ኢትዮጵያ መሰል ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ምሉእ ብምሉእ ዝቕበል ስርዓትዮ።

ኣብ ውሽጢ እቶም ፍልልያት ሓድነት ምህላዉ ሓቂ እንተኾነውን ዘይምርድዳእን ግርጭትን እንተተፈጠሩኳ እቲ ስርዓት ብምክእኣልን ብሰላማዊ መንገድን ፍታሕ ንክረኽቡ የክእሎምዮ። ብምይይጥ ክፍትሑ ዘይክእሉ እንተኾይኖም ድማ ናብ ኣካላት ፍትሒ ክቐርቡ ብምግባር ውሳኔ ኣብዝሓ ብፀጋ ተቐቢልካ ተግባራዊ ንክኾኑ ይሕግዝ።

መልመዲ - 8

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ኣብ መንጎ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ዝርኣዩ ፍልልያት እንታይ እንታይ እዮም?
2. ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ብምክንያት ኣብ ውሽጢም ዘለዉ ፍልልያት ግርጭት ከይፍጠር እንታይ ክገብሩ ይግባእ? ግርጭት እንተተፈጠረኸ እንታይ ክገብሩ ኣለዎም?

1.4 ርክብ ወፃኢ ኢትዮጵያ

1.4.1 ኢትዮጵያ ምስ ጎረባብቲ ሃገራት ዘለዋ ርክብ

ካርታ 1.3 ኢትዮጵያን ጎረባብታን

- እዚ ካርታ ኣብ ደፍተርኩም ብምስኣል ስም ጎረባብቲ ሃገራት ኢትዮጵያ ፀሓፉ።
- ኢትዮጵያ ምስ ጎረባብቲ ሃገራት ዘለዋ ርክብ ኣብ ምንታይ መትከል ዝተመስረተ እዩ?

ካብ መትከላት ፖሊሲ ዝምድና ወፃኢ ኢትዮጵያ ሓደ “ምስ ጎረባብቲ ሃገራት ኮነ ምስ ካልኦት ሃገራት ኣፍሪካ ቡብእዋኑ እናዓበየ ዝኸይድ ምጣነ ሃፍታዊ ሕብረትን ህዝብታትን ምምዕባል” እዩ። ኢትዮጵያ ምስ ጎረባብቲ ሃገራት ዘለዋ መትከል ርክብ ኣብ ምጥንኻር ፅቡቕ ጉርብትና፣ ምሕዝነትን ብሰላም ኣቢርካ ምንባርን ዝተመስረተ እዩ።

ኢትዮጵያ ምስ ጎረባብቲ ሃገራት (ምስ ጅቡቲ፣ ሱዳንን ኬንያን) ዘለዋ ዝምድና ኣዝዩ ዘተባብዕን ብዝለዓለ ደረጃ እናዓበየ ዝኸይድ ዘሎን እዩ። ንኣብነት ርክብ መስረት ልምዓት እንተወሲድና፣ ምስ ሱዳን ቀጥታዊ ርክብ ስልኪ ብመሬት ተዘርጊሑ ኣሎ። ክልቲኦም ሃገራት ዘራኽቡ መንገዲ ተሰሪሑ ኣሎ። ንብዙሓት ዘበናት ጎረባብቲ ኮይንና ዝነበርና እንተኾነውን ንክልቲኦም ሃገራት ብዘተኣማምን

ኩነት ሓጋይን ክረምትን ዘራኽብ ዋላ ሓደ መንገዲ አይነበረን። ንፈለግ ግዘ ከተማ ጎንደር ምስ መተማ፣ ጋላባትን ገዳሪፍን ዘራኽብ መንገዲ ምስርሑ ንኣብነት ምጥቃስ ይከኣል። እዚ መንገዲ ድሕሪ ምኽፋቱ ኣብ መንጎ ክልቲኦም ሃገራት ዝካየድ ርክብ ንግዲ እናተጠናኸረ ይርከብ። ርክብ ንግዲ ህዝብታት ዶብ ምትሕብባር ሓባራዊ ፀጥታን ዝመሳሰሉን ኩሎም ብዕውት ኩነታት እናተኻየዱ እዮም።

ስለዚ እቲ ምስ ሱዳን ዘሎ ርክብ ኣብ ዕቡቕ ኩነታት ይርከብ። እዚ ድማ ንልምዓት፣ ንሰላምናን ንህንፃት ስርዓት ዲሞክራሲን ንእንገብሮ ፃዕሪን ዝለዓለ ኣብርክቶ ኣለዎ።

ብተመሳሳሊ ኩነት ምስ ጅቡቲውን ከምኡ ጥንኩር ዝምድና ተመስሪቱ ክልቲኦም ሃገራት ተረባሕቲ እናኾና ይርከባ። ኣብዚ ሓዚ እዋን ከምዝፍለጥ ወደብ ጅቡቲ ንናይ ሃገርና ንግዲ ወፃኢ ቀንዲ መውፅእን መእተውን እዩ። ምስዚ ብዝተሓሓዘ ርክባት ንግዲ፣ ህዝቢን ምስ ህዝቢን ከምኡውን ፖለቲካን ፀጥታን እናሰፍሑን እናተጠናከሩን ኣብምኻድ ይርከቡ።

መልመዲ - 9

ኣብዚ ዝስዕብ ሕቶ ተመያየጡ።

1. ኢትዮጵያ ምስ ጎረባብቲ ሃገራት ዘለዋ ርክብ ዝተመስረተ ኣብ መትከል ምጥንኻር ሰናይ ጉርብትና እዩ እንትንብል እንታይ ማለት እዩ? ኣብነታት እናጠቐስኩም ኣረድኡ።

መሰረታት ፖሊሲ ርክብ ወፃኢ ኢትዮጵያ

ሰእሊ 1.4 መሰረታት ፖሊሲ ርክብ ወፃኢ ኢትዮጵያ

- ሰእሊ 1.4 እንታይ የመልከት?
- ካብዞም ሰእልታት መሰረታት ፖሊሲ ርክብ ወፃኢ ኢትዮጵያ ምርዳኝ ይክኣል ዶ? እንተኸኢልኩም መሰረታት ፖሊሲ ርክብ ወፃኢ ኢትዮጵያ እንታይ እንታይ እዮም?

መሰረታት ፖሊሲ ርክብ ወፃኢ ኢትዮጵያ ህንፃት ስርዓት ዲሞክራሲን ልምዓትን እዮም። ኣብ ሃገርና እቲ ህዝቢ ተረባሓይ ዝኾነሉ ስለጥ ልምዓት ምምፃእን ካብ ድሕረትን ድኽነትን ተናጊፉ ምቸው ናብራ ክነብር ምግባርን ወሳኒ እዩ። ኣዝዩ ኣገዳሲ ዝኾነ መሰረታዊ ረብሓ ህዝቢ ሃገርና ድኽነት፣ ሕማምን ድሕረትን ምጥፋእ እዩ።

ፖሊሲ ርክብ ወፃኢ ሃገራዊ ረብሓ ናይ ምሕላው ልእኽቶ ዘለዎ እዩ። ስለዚ ፖሊሲ ርክብ ወፃኢ ሃገርናውን ካብዚ ዝተፈለየ ልእኽቶ የብሉን። ብሄራዊ ረብሓ ሃገርና ማለት ብሓፈሻ ረብሓ ህዝቢ ማለት እዩ። ኣዝዩ መሰረታዊ ዝኾነን ወሳኒ ዝብሃልን ረብሓ ህዝቢ ድማ ስለጥ ልምዓት ምምፃእን ካብዚ ተረባሓይ ምዃንን ማለት እዩ። ብሓፈሻ ረብሓ እቲ ህዝቢ ኣብ ሃገርና ዲሞክራሲን ሰናይ ምምሕዳርን ክዓስል ምግባር እዩ። ስለዝኾነ ድማ ሃገራዊ ረብሓና ዝሕሉ ፖሊሲ ርክብ ወፃኢ ማለት ኣብ ሃገርና ስለጥን ንህዝቢ ዝጠቅምን ልምዓት ንምርግጋፅን

ዴሞክራሲ አብ ሃገርና ሱር ንኸሰድድን ዝሕግዝ ፖሊሲ ማለት እዩ። መበገሰን መዕለብን ሃገራዊ ረብሓና ልምዓትን ዴሞክራሲን እዮም። መበገስን መዕለብን ፖሊሲ ርክብ ወፃኢና እውን ልምዓትን ዴሞክራሲን እዮም።

መልመዲ - 10

አብዚ ዝስዕብ ሕቶ ተመያየጡ።

1. መሰረታት ፖሊሲ ርክብ ወፃኢ ኢትዮጵያ ልምዓትን ህንፃት ስርዓት ዴሞክራሲን እዮም ዝተብሃለሉ ምኽንያት እንታይ እዩ?

መጠቆለሊ

ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ብመረጃ ህዝቢ ዝኛም መንግስቲ ዝመሓደረሉ፣ ህዝብታትን ግርሶም ብዝመረጸዎም መራሕቶም ዝመሓደርሉ ስርዓት እዩ። ዝተፈላለዩ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ከምኡ'ውን ሃይማኖታት ኣብ ዝርከቡላ ሃገርና ኩላትና ተኸባቢርና፣ ተኸእኢልናን ተፋቂርናን ንኸንነብር ዝሕግዞና ስርዓት ዴሞክራሲ እዩ።

መግለጻት ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ብዙሓት እዮም። ካብዚኦም እቶም ቀንዲ ተሳትፎ ህዝብታት ምህላው፣ ማዕርነት ህዝብታት ምኸባርን ምህላው ባህሊ ምክእኢልን እዮም።

ሰብኣውን ዴሞክራሲያውን መሰላት ሓድነትን ፍልልይን ኣለዎም። ክልቲኦም መሰረታዊ መሰላት ብምኽኳም ተመሳሰልቲ እዮም። ፍልልዮም ድማ ሰብኣዊ መሰላት ወድሰብ ሰብ ብምኽኳ ነገራዊ ዝረኸቦም ተፈጥሮአዊ መሰላት ምኽኳም፣ ዴሞክራሲያዊ መሰላት ግና ሰብ ኣብ ውሽጢ ስርዓት ዴሞክራሲ ብምንባሩ ካብቲ ስርዓት ዝረኸቦም መሰላት ምኽኳም እዩ።

ሰብኣውን ዴሞክራሲያውን መሰላት ንኹሎም ደቂ ሰባት ኣዝዮም ኣድለይቲ መሰላት እዮም። ምኽንያቱ'ውን ሰብ ብሰላም ንኸነብር፣ ብሰላም ዝኾነ ስራሕ ንኸፍፅም፣ ካብ ኣድልዎን ወፅዓን ነፃ ኮይኑ ኣብ ማዕርነትን ኣብ ትሕቲ ፍትሓዊ ምምሕዳርን ምንባር ክኸእል ዝሕግዝዎ መሰላት እዮም።

ኢትዮጵያ ካብ 80 ዝበዝሑ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዝነብሩላ ሃገር እያ። ሕድሕድ ብሄር፣ ብሄረሰብን ህዝብን ናይ ባዕሉ ቋንቋን ካልኦት ባህላዊ መግለጻትን ኣለዎም። ስለዚ እዞም ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዝተፈላለዩ ባህልታቶም ሒዞም ብሓድነት ዝነብሩላ ሃገር ብምኽኳ ኢትዮጵያ ሙዝዮም ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዝብል ስም ረኺባ ኣላ። ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ኣብ ውሽጢ ኣፈላላይ ሓድነት ምህላው ብዝግባእ ስለዝተረድኡ ኣብ ምፍቕቓድን ኣብ ግርሰ ድሌትን ተመስሪቶም ሓንቲ

ፌዴራላዊ ሃገር መስሪቶም አለው። ካብዚን ሓሊፎምውን ቀፃልነት ዘለዎ ሰላምን ምርግጋእን ዝዓሰላ፣ ከምጣነ-ሃፍቲ ዝማዕበለትን ስርዓት ዲሞክራሲን ዝማዕበለላን ኢትዮጵያ ንምህናፅ ኢድ ንኢድ ተተሓሒዞም ኣብ ጎደና ልምዓት ንቕድሚት እናሰጎሙ ይርከቡ።

ካብ መትከላት ፖሊሲ ዝምድና ወፃኢ ኢትዮጵያ ምስ ጎረባብቲ ሃገራት ኮነ ምስ ካልኦት ሃገራት ኣፍሪካ ቡብእዋኑ እናዓበዩ ዝኸይድ ምጣነ-ሃፍታዊ ሕብረትን ሕውነት ህዝብታትን ምምዕባል እዩ። ስለዝኾነ ድማ ኢትዮጵያ እዚ መትከል ብኣግባቡ ኣብ ምትግባር ትርከብ።

መሰረታት ፖሊሲ ዝምድና ወፃኢ ኢትዮጵያ ልምዓትን ህንፃት ስርዓት ዲሞክራሲን እዮም። ኣብ ሃገርና እቲ ህዝቢ ተረብሓይ ዝኾነሉ ስለጥ ልምዓት ምምፃእን ካብ ድኽነትን ድሕረትን ተላቂቹ ድልዱል ናብራ ንኸነብር ምግባርን ወሳኔ እዩ። ኣዝዩ መሰረታዊ ዝኾነ ረብሓ ህዝቢ ሃገርና ካብ ድኽነት፣ ሕማምን ድሕረትን ምንጋፍ እዩ።

አገደሰቲ ቃላት

ፌዴራላዊ - ሓደ ማእኸላይ መንግስቲ ማለት'ውን ፌዴራላዊ መንግስትን ካልኦት ዓርሶም ብዓርሶም ዝመሓደሩ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስታት ብምትሕ ብባር ዝምስርትዎ መንግስቲ እዩ።

ዲሞክራሲያዊ - ዝለዓለ ስልጣን መንግስቲ ናይ ህዝቢ ዝኾነሉን ስልጣኑ'ውን ተግባራዊ ዝኸውን ቦቲ ህዝቢ ወይ እቲ ህዝቢ ነፃ ኮይኑ ብዝመረጸም ተወከልቲ ኣቢሉ ምኃኑ ዘመልክት ቃል እዩ።

ብሄር፣ ብሄረሰብ፣ ህዝቢ፣ ስፍሕ ዝበለ ሓባራዊ ፀባይ ዘንፀባርቕ ባህሊ ወይ ተመሳሳልቲ ልምድታት ሓበራዊ ታሪኽ ዘለዎም፣ ስነልቦናዊ ሓድነት ዘለዎምን ኣብ ዝተተሓሓዘ ገፅ ምድሪን ዝነበሩን ህዝብታት መፀወዒ ስያመ እዩ።

መጠቻ ለሊ ሕቶታት

I. ነዞም ዝሰዕቡ ምሉእ ሓሳባት ብምንባብ ትኽክል ንዝኾኑ “ሓቂ” ትኽክል ንዘይኮኑ ድማ “ጌጋ” ብምባል መልሱ፡፡

1. ፖሊሲ ርክብ ወፃኢ ነገራዊ ረብሓ ናይ ምሕላው ልኡኽቶ ኣለዎ፡፡
2. ስርዓት ዲሞክራሲ ኣብ መንጎ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ካብ ኣድልዎ ነፃ ዝኾነ ፍትሓዊ ኣሰራርሓ የዕስል፡፡
3. ሰብኣውን ዲሞክራሲያውን መሰላት ሓድነቶም ዝግለጹሉ ባህርይ ክልቲኦም ወድሰብ ብተፈጥሮ ዝረኽቦም መሰላት ምኻኖም እዩ፡፡
4. ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ህዝብታት ባዕሎም ብድሌቶም ብዝመረጹዎም መራሕቶም ዝመሓደርሉ ስርዓት እዩ፡፡
5. ፍልልያት ሓሳብ ምቕባል ፍልልያት ምህላዎም ኣሚንካ ምቕባል ጥራሕ እንተይኮነ እቲ ሓደ ናይቲ ካሊእ ሓሳብ ዘይሰማምዕሉ'ውን እንተኾነ ምኽባር ይሓውስ እዩ፡፡

II. ኣብትሕቲ “ሀ” ንዝተዘርዘሩ ሙሉእ ሓሳባት ኣብ ትሕቲ “ለ” ካብ ዝተዘርዘሩ ሓሳባት ዝሰማምዕዎም መሪጻኩም ኣዛምዱ፡፡

“ሀ”

“ለ”

1. ሓሳብካ ብነፃ ምግላፅ፣ ሰላማዊ ሰልፊ ምክያድ 2. ህይወት ምንባር፣ ድሕንነት ኣካል 3. ሰናይ ጉርብትናን ምሕዝነትን 4. ልምዓትን ህንፃት ስርዓት ዲሞክራሲን	ሀ. ሰብኣዊ መሰላት ለ. መትከላት ፖሊሲ ዝምድና ወፃኢ ሐ. ዲሞክራሲያዊ መሰላት መ. መሰረት ፖሊሲ ዝምድና ወፃኢ ረ. ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን

V. ነዞም ዝሰዕቡ ሕቶታት ኣፂር መልሲ ሃቡ፡፡

1. ፍልልያት ኣሳብ ምቕባልን ፍልልያት ኣሳብ ኣከኣኢልካ ኣቢርካ ምንባርን እንታይ ማለት እዩ? ረብሕኡኽ እንታይ እዩ? ብኣብነት ኣረድኡ፡፡
2. ስርዓት ዴሞክራሲ ብፍላይ ከም ኢትዮጵያ ንዝበላ ሃገራት ኣዝዩ ኣድላዪ እዩ ዝበሃል ንምንታይ እዩ? ብኣብነት ኣብርሁ፡፡

